

Nätverket för svensk- och tvåspråkiga kommuner

Utlåtande från nätverket för svensk- och tvåspråkiga kommuner om organiseringsansvaret för sysselsättnings- och näringstjänsterna

Kommunförbundets nätverk för svensk- och tvåspråkiga kommuner är ett forum för Finlands 49 svensk- och tvåspråkiga kommuner. Nätverket är ett forum för diskussion, intressebevakning och utveckling. Kommunerna i nätverket representeras främst av kommun- och stadsdirektörerna. Vi begär att vårt utlåtande tas i beaktande som en del av helhetsberedningen av reformen.

De svensk- och tvåspråkiga kommunerna är olika till storlek och en del av kommunerna har deltagit i sysselsättningsförsöket. Här följer linjedragningar som kommunerna är överens om att behöver beaktas i den fortsatta beredningen.

Språkfrågorna förenar kommunfältet i de svensk- och tvåspråkiga kommunerna. Enligt 10 § i språklagen har var och en rätt att i kontakter med statliga myndigheter, tvåspråkiga myndigheter i välfärdsområden och tvåspråkiga myndigheter i välfärdssammanslutningar samt tvåspråkiga kommunala myndigheter använda finska eller svenska och att bli hörd på sitt eget språk, finska eller svenska. Med det egna språket avses det språk personen väljer, och språket är varken bundet till modersmålet eller kontaktspråket i befolkningsregistret. Myndigheterna ska självmant se till att invånarnas och servicetagarnas språkliga rättigheter förverkligas utan att personen särskilt behöver hänvisa till dem. Därav förutsätter språkraven tillräckliga resurser och ibland specialarrangemang för nya kommunala uppgifter. De tvåspråkiga områdena behöver fungerande strukturer på två språk och det behövs tjänstepersoner med detta som ansvar i den nya uppgiften.

Kommunerna önskar att uppgiftsansvaret vid nya reformer lämnas över till kommunerna, men däremot att det inte regleras hur uppgiften ska skötas. Staten behöver lita på att kommunerna kan bygga upp fungerande helheter. Lagstiftningen borde även tydligare beakta den olika karaktär av ansvarsområden som planeras överföras till kommunerna. I praktiken bör det vara möjligt att flexibelt kunna svara mot olika ansvar. Till exempel rekrytering på EU-nivå (Eures) är i praktiken en mycket annorlunda verksamhet än att arbeta fram lokala sysselsättande åtgärder.

Det är viktigt att samarbete mellan sysselsättnings- och näringstjänsterna tillåts ske inom och över landskaps- och andra administrativa gränser. Samarbetet ska vara upp till kommunerna att själva bestämma om och organisera.

Det föreslagna kravet på ett arbetskraftsunderlag på 20 000 personer fungerar inte alltid med tvåspråkiga lösningar. Som exempel kan ges de tvåspråkiga kommunerna Hangö, Raseborg och Ingå som tillsammans utgör ett område på cirka 18 600 personer. De svensk- och tvåspråkiga kommunerna vill se flexibilitet i anordnande av tjänsterna och möjliggöra specialarrangemang till exempel på basis av språkkriterier.

Lagstiftningen bör även ge välfärdsområdena direkta skyldigheter att effektivt och ändamålsenligt hantera de frågor som socialvårdstjänsterna tidigare skött inom kommunerna i frågor som handlar om sysselsättning. Förslaget är ur denna synvinkel i obalans då kommunerna bär det största ekonomiska ansvaret, men samtidigt kommer att vara beroende av välfärdsområdenas verksamhet. Välfärdsområdena bär i sin tur inget ansvar för till exempel finansieringen av arbetsmarknadsstödet. Det behöver korrigeras.

Finansieringsmodellen och de ekonomiska riskerna modellen medför oroar kommunerna. Fastän organiseringsansvaret för tjänsterna överförs till kommunerna, kan kommunerna inte endast med egna åtgärder påverka arbetslöshetsgraden. Man kan räkna med att en del av de arbetssökande de facto är utanför arbetskraften av orsaker kommunerna inte kan påverka. Lokalt kan även en enskild nedläggning eller konkurs påverka arbetslöshetsgraden mycket kraftigt och plötsligt. Att kommunerna inte kan påverka sitt finansieringsansvar med egen verksamhet innebär att lagförslaget överför sociala utgifter direkt på kommunerna. Långtidsarbetslösa som har en svag ställning på arbetsmarknaden är ett tydligt exempel där den nya finansieringsmodellen snarare leder till en överföring av kostnader för social trygghet än ett riktigt incitament. Därtill saknas indexbundenhet i finansieringen. Kommunerna behöver kompenseras för nya uppgifter som överförs och när en reform genomförs ska de verkliga möjligheterna att få full ersättning beaktas. Det är viktigt att staten i större utsträckning granskar incitament för arbete och sysselsättning och även tar främjande av sysselsättning i beaktande i reformen. Det är orimligt att en bra och effektiv sysselsättande verksamhet inte enligt planerna på något sätt påverkar den del av arbetsmarknadsstödet som kommunerna ska betala. Detta bör korrigeras.

Oro förekommer också över hur överföringen av TE-byråernas personal ska ske till de nya arbetsgivarna. Svensk- och tvåspråkiga kommuner behöver språkkunnig personal och kan behöva lägga språkkrav på ny personal. Datasystemen behöver också fungera från början. Finansieringen och språkaspekterna behöver tryggas redan i planeringsskedet.

Bästa hälsningar,

Nätverket för svensk- och tvåspråkiga kommuner
Jenny Malmsten
Ordförande
Kommundirektör, Malax kommun

Ruotsinkielisten ja kaksikielisten kuntien verkoston lausunto työllisyys- ja elinkeinopalvelujen järjestämistä

Kuntaliiton ruotsinkielisten ja kaksikielisten kuntien verkosto on Suomen 49 ruotsin- ja kaksikielisen kunnan keskustelu-, edunvalvonta- ja kehitysfoorumi. Verkoston kuntia edustavat lähinnä kunnan- ja kaupunginjohtajat. Pyydämme, että lausuntomme otetaan huomioon osana uudistuksen kokonaisvalmistelua.

Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat ovat erikokoisia, ja osa niistä on osallistunut työllisyyskokeiluun. Seuraavassa esitämme linjauksia, jotka kuntien yhteisen näkemyksen mukaan tulisi ottaa jatkovalmistelussa huomioon.

Kieliasiat yhdistävät ruotsin- ja kaksikielisiä kuntia. Kielilain 10 §:n mukaan valtion viranomaisessa sekä kaksikielisessä hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Viranomaisen on lisäksi järjestettävä asiassa kuultavalle mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi. Oma kieli on henkilön valitsema kieli, joka ei ole sidottu väestörekisteriin merkittyyn äidinkielen tai asiointikielen. Viranomaisten tulee oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kielelliset oikeudet toteutuvat, ilman että henkilön tarvitsee niihin erikseen vedota. Kielivaatimukset edellyttävät siten riittäviä resursseja ja joskus myös erityisjärjestelyjä kuntien uusissa tehtävissä. Kaksikieliset alueet tarvitsevat toimivia rakenteita molemmilla kielillä ja tästä asiasta vastaavia viranhaltijoita.

Kunnat toivovat, että uudistukseen liittyvä tehtävävastuu annetaan kunnille, mutta että ne saisivat itse päättää, miten tehtävä hoidetaan. Valtion tulisi luottaa kuntien kykyyn rakentaa toimivia kokonaisuuksia. Lisäksi lainsäädännön tulisi selkeämmin huomioida kunnille siirrettäväksi suunniteltujen vastualueiden erilaisuus. Erilaisia vastuita tulisi pystyä hoitamaan joustavasti. Esimerkiksi EU-tason rekrytointi (Eures) on käytännössä hyvin erilaista toimintaa kuin paikallisten työllistämistoimenpiteiden kehittäminen.

On tärkeää, että työllisyys- ja elinkeinopalvelujen välinen yhteistyö mahdollistetaan maakunta- ja muiden hallinnollisten rajojen sisällä ja niiden yli. Yhteistyö tulisi jättää kuntien itsensä päätettäväksi ja järjestettäväksi.

Ehdotettu 20 000 henkilön työvoimapohja ei aina toimi kaksikielisissä ratkaisuisissa. Esimerkkinä mainittakoon kaksikieliset Hangon, Raaseporin ja Inkoon kunnat, jotka muodostavat yhdessä noin 18 600 henkilön alueen. Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat haluavat joustavuutta palvelujen järjestämiseen ja mahdollisuuksia erityisjärjestelyihin esimerkiksi kielikriteereihin perustuen.

Hyvinvointialueille tulisi myös säätää suoria velvoitteita käsitellä tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla niitä työllisyyteen liittyviä asioita, joita aiemmin on hoidettu kuntien sosiaalihuollossa. Esitys ei tältä osin ole tasapainossa. Kunnat kantaisivat suurimman taloudellisen vastuun, mutta olisivat samalla riippuvaisia hyvinvointialueiden toiminnasta. Hyvinvointialueet eivät puolestaan ole vastuussa esimerkiksi työmarkkinatuen rahoituksesta. Tämä asia on oikaistava.

Rahoitusmalli ja sen tuomat taloudelliset riskit huolestuttavat kuntia. Vaikka palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille, kunnat eivät voi pelkästään omilla toimenpiteillään vaikuttaa työttömyysasteeseen. Voidaan olettaa, että osa työnhakijoista on tosiasiallisesti työvoiman ulkopuolella syistä, joihin kunnat eivät voi vaikuttaa. Paikallisesti myös yksittäisen yrityksen lakkauttaminen tai konkurssi voi vaikuttaa erittäin voimakkaasti ja äkillisesti työttömyysasteeseen. Kun kunnat eivät voi omalla toiminnallaan vaikuttaa rahoitusvastuuseensa, lakiesitys siirtää sosiaalimenoja suoraan kunnille. Heikossa työmarkkina-asetmassa olevat pitkäaikaistyöttömät ovat selkeä esimerkki siitä, että uusi rahoitusmalli pikemminkin tarkoittaa sosiaaliturvakustannusten siirtämistä sen sijaan, että se oikeasti kannustaisi työhön. Lisäksi rahoituksesta puuttuu indeksisidonnaisuus. Siirtyvät uudet tehtävät on korvattava kunnille, ja uudistusta toteutettaessa on otettava huomioon kuntien tosiasialliset mahdollisuudet saada täysimääräinen korvaus. On tärkeää, että valtio tarkastelee työllistymiskannustimia laajemmin ja ottaa uudistuksessa huomioon myös työllisyyden hoidon. On kohtuutonta, että hyvä ja tehokas työllistävä toiminta ei millään tavalla vaikuttaisi kuntien maksettavaksi jäävään työmarkkinatuen osaan. Tämä asia on oikaistava.

Huolta herättää myös TE-toimistojen henkilöstön siirtyminen uusille työnantajille. Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat tarvitsevat kielitaitoista henkilöstöä ja saattavat joutua asettamaan uudelle henkilöstölle kielivaatimuksia. Tietojärjestelmien on myös toimittava alusta alkaen. Rahoitus ja kielinäkökulmat on turvattava jo suunnitteluvaiheessa.

Ystävällisin terveisin

Ruotsinkielisten ja kaksikielisten kuntien verkosto

Jenny Malmsten

Puheenjohtaja

Kunnanjohtaja, Maalahden kunta